

**Saeimas priekšsēdētājas biedres Zandas Kalniņa-Lukaševicas uzruna
konferencē "Valsts attīstības vīzija 2050: sabiedrības gaidas un attīstības scenāriji"
2025. gada 28. novembrī**

Augsti godātais Zatlera kungs!

Ļoti cienījamā Ministru prezidentes kundze!

Augsti godātais Bērziņa kungs, Šteinbukas kundze, Ozoliņas kundze!

Deputāti un deputātes!

Cienījamās dāmas, godātie kungi, kolēģi, pētnieki un draugi!

Šodien mēs Saeimā pulcējamies uz konferenci, kurā lūkosim rast atbildi uz vissvarīgāko jautājumu, kas skar ikvienu Latvijas iedzīvotāju: kādu Latviju mēs vēlamies redzēt nākotnē?

Latvijas sabiedrība, mūsu uzņēmēji, zinātnieki, kultūras un izglītības jomas pārstāvji, politikas veidotāji – mēs katrs skatāmies nākotnē ar savām cerībām un gaidām, un arī – katrs ar savu sapratni par izaicinājumiem.

Un demokrātiskas valsts uzdevums ir ne tikai uzklaut sabiedrības gaidas, bet nostiprināt tās ilgtermiņa politikas ietvarā.

Tieši tādēļ šodien mēs runājam par nākotni, nevis kā lineāru laika turpinājumu, bet kā savstarpēji saistītu jomu kopumu, kur ekonomika, drošība, sabiedrība un tehnoloģijas mijiedarbojas un veido mūsu valsts noturību ilgtermiņā.

Nākotni paredzēt nav iespējams. Bet varam:

- izvirzīt mērķus un izdarīt labāko to sasniegšanai
- iekalkulēt nezināmu pavērsienu varbūtību un līdz ar to trenēt sevī noturību, fleksibilitāti un ātrumu jeb veiklību, apķērību.

LV2050 netop tukšā laukā vai kā pirmā ilgtermiņa stratēģija.

Kad tapa Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030.gadam, man bija gods būt cieši iesaistītai tās izstrādes procesa vadībā. Un jau toreiz mēs vadījāmies pēc ļoti vienkāršas patiesības: stratēģija nerodas Rīgā – tā rodas Latvijā.

Stratēģijas veidošanā aktīvi iesaistījās dažādu paaudžu un profesiju cilvēki visā Latvijā - diskusijās un forumos, izsakot savu viedokli par Latvijas attīstības stratēģiskajām izvēlēm un iespējamajiem risinājumiem.

2010.gads, kad apstiprināja LV2030, bija lielu ilūziju laiks globāli:

Cita starpā tieši togad notika Šanhajas expo - tajā desmitgadē **Ķīna** bija absolūts modes klieziens, vilināja visus, šarmēja visus. Patiesībā - ieguva kontroli pār piegāžu ķēdēm, ekonomikām, daudzviet arī kritisko infrastruktūru.

Putina 2007.gada Minhenes runu, kurā faktiski tika pieteikta ambīcija atjaunot Padomju Savienību, starptautiskā sabiedrība nepieņēma par nopietnu.

Putinam uz laiku kļūstot tikai par ēnu prezidentu, pasaule metās lielā lāča skavās, Eiropa negausīgi pirka gāzi un vienubrīd pat pavisam nopietni apsvēra bezvīzu režīma piešķiršanu Krievijas pilsoņiem. Krievijas pilna mēroga agresija pret suverēnu valsti un akūti drošības riski Baltijas reģionam tobrīd nebija dienestu un sabiedrības redzeslokā.

Arī **arābu** pavasara aizsākto izmaiņu - tektonisko pārbīžu konsekvences un migrācijas krīze - tobrīd nebija mūsu dienaskārtībā.

Vienlaikus stratēģijas izstrādē īpaša uzmanība jau tika veltīta sagaidāmajām **klimata** pārmaiņām, to nestajām konsekvencēm globālajai drošībai un nepieciešamībai fokusēties uz tīro enerģiju un tehnoloģiju strauju attīstību.

Savukārt Klimatnoturības un ekonomiskās ilgtspējas likumu Saeima pieņēma vakar, burtiski.

Pavisam noteikti arī turpmākajos gados būs kādi negaidīti pagrieziena punkti - **melnie gulbji** vai sagaidāmi, bet nenovērtēti **pelēkie degunradži**, kas parādīs savu spēku.

Tādēļ mums jābūt: **gataviem negaidītajam, | atvērtiem pārmaiņām un | spējīgiem pielāgoties.**

[Rezultāti]

Pavisam īsi pieskaršos dažiem no iepriekš izvirzītajiem **stratēģiskajiem mērķiem un sasniedzamajiem rezultātiem** - tas iezīmē mūsu spēju ne tikai uzrakstīt dokumentus, bet arī stratēģiski rīkoties.

Neskatoties uz drošības pasaules pilnīgu kolapsu:

Makro-ekonomiski LV nav klājies slikti: LV2030 kā stratēģisko mērķi 2030.gadā definēja **IKP** pieaugumu līdz >27000€ uz 1 iedzīvotāju pēc PPP . / Latvia's IKP per capita saskaņā ar IMF un PB datiem ir aptuveni \$44000 pēc PPS tekošajās cenās. Citi avoti norāda zemākus skaitļus, bet joprojām tiem sasniedz nosprausto mērķi.

Pieaugot ienākumiem diemžēl nav pietiekami samazinājies džini indekss. **Gini** - zem 30, ir virs 34%. Arī LU pētnieki augsto **nevienlīdzību** šodien pamatoti izvirza kā vienu no kritiski risināmiem jautājumiem.

Esam nostiprinājuši **latviešu valodu** — visvairāk paveikts tieši pēc Krievijas pilna mēriga ievrukuma Ukrainā. Līdz tam daudzi sen vajadzīgi lēmumi, īpaši izglītības jomā, netika pieņemti gan iekšēja, gan ārēja spiediena rezultātā.

Tas noteikti norāda gan uz politiskās apņēmības nepieciešamību, gan arī iespēju paveikt lielas lietas īstajā laikā.

Pārveidojam **izglītības sistēmu**. Fokusējamies uz kvalitāti un līdz ar to iespēju vienlīdzību, tas ir pareizs virziens. Bet neesam gana ieguldījuši zinātnē un pētniecībā.

Tā noteikti ir **fundamentāla un** manā ieskatā **lielākā kļūda**, par ko atbildīgi ir politiķi. Inovāciju jomā nepiedodami atpaliekam no kaimiņvalstīm. Bet mums ir izcili zinātnieki, pētnieki, inovatori un jaunuzņēmēji. Jauda ir, nepieciešams atbalsts un resursi.

Esam uztrenējuši **ātrumu un veiklību** - to novērtē ārvalstu investori, mūsu NATO sabiedrotie, partneri visā pasaulē. Stratēģijā izvirzītais mērķis - ātra un elastīga pārvalde ir īpaši tuvināts tieši pēdējos gados. Bet vēl daudz paveicams un par to noteikti diskutēsim šodien.

Jā - esam kļuvuši **energoneatkarīgāki** un drošāki.

Paradoksāli vai likumsakarīgi, bet tieši Krievijas agresijas pret Ukrainu radītie draudi ir devuši arī **paātrinājumu** vairāku iepriekš stratēģiski definētu mērķu sasniegšanā - ir atvēruši ātruma un politiskās uzdrošināšanās dimensiju.

[Demogrāfija]

Demogrāfija ir mūsu lielais jautājums un izaicinājums. Un es aicinu mūs apņemties vairs neīstenot **strausa politiku**. Jau 2010.gadā pētnieki skaidri norādīja, ka Latvijas demogrāfiskās tendences nozīmē, ka 2,1 miljona iedzīvotāju vietā 2030.gadā būs tikai 1,8 miljoni.

Tā bija tā viena lieta, kur politiķi šeit Saeimā iejaucās - un pretēji loģikai un datiem - politiski ierakstīja Stratēģijā lielāku skaitli.

Diemžēl tas nozīmēja atslābumu un atbilstošu lēmumu demogrāfiskos jautājumos nepieņemšanu. Tā ir politiku atbildība. Tādēļ šodien mums jāapņemas tādas aplamības vairs neatkārtot. Dati nemelo. Slēpšanās no tiem gan maldina.

Latvijā katrs cilvēks ir vērtīgs, jo bez cilvēkiem, kam rūp Latvija, kuri vēlas šeit dzīvot un audzināt nākamās paaudzes, Latvija nevarēs būt veiksmīga un stipra.

[Atbildība]

Es gribu uzsvērt vienu fundamentālu lietu - **Latvija ir mūsu atbildība** - ikviena individuāla atbildība un visu mūsu kopīga atbildība.

Mūsu valsts nākotni mēs visi kopā veidojam ar izvēlēm, lēmumiem un rīcībām jau šodien.

Ja vēlamies gudru, drošu un labklājīgu Latviju 2050.gadā, mums stratēģija jābalsta zināšanās un jāapzinās, ka tieši **cilvēkkapitāls** ir Latvijas lielākā vērtība.

2050. gada Latvija būs tik spēcīga, radoša un saliedēta, cik apņēmīgi mēs spēsim vienoties par kopīgu redzējumu jau šodien. Tā ir mūsu iespēja veidot tādu Latviju, kurā gribēs dzīvot mūsu nākamās paaudzes.

Ir skaidrs, ka Latvija pēc 25 gadiem nebūs šodienas Latvija ar citu datumu kalendārā.

Būs cits sabiedrības modelis. Cits darba tirgus. Citas prasmes, citas nozares, citi sociālie riski.

Jau šodien neviens nešaubās, ka tehnoloģijas mainīs mūsu ekonomikas struktūru un zināšanu pieprasījumu nākotnē. Vai biotehnoloģiju attīstība – veselības aprūpi un demogrāfiju.

Tāpēc mēs nevaram lūkoties nākotnē tikai ar vienkāršu jautājumu: "Ko mēs gribētu?" Svarīgākais jautājums ir - kā to sasniegt? Un kā to sasniegt mainīgā pasaulē?

Mēs nevaram prognozēt nākotni, bet mēs varam tai gatavoties. **Noturība** nav statiska stratēģija – tā ir spēja pielāgoties, nezaudējot savu identitāti, un ieraudzīt iespējas valsts izaugsmei.

Karš Ukrainā mums ir ļoti skarbi atgādinājis: brīvība un drošība nav pašsaprotamas. Tās ir jāaizstāv visos līmeņos – no politikas un ekonomikas līdz militārajam un vērtību līmenim.

Turklāt mēs neesam vieni – partneri Eiropā arvien labāk saprot un apzinās, ka reģiona drošības stūrakmens ir vienotība. Neviena valsts Eiropā nav gana liela vai gana varena, lai viena noturētos uz mūsu kopīgo vērtību ceļa.

[Noslēgumā]

Man bija neizsakāma privilēģija un iespēja cieši strādāt kopā ar Latvija 2030 autoru kolektīva vadītāju prof. Robertu Ķili. Viņš prata paskatīties pāri šodienai un ikdienišķībai. Par to esmu ļoti pateicīga.

Un ja viens viņš joprojām būtu ar mums šai pasaulē - noteikti būtu, kas trāpīgi sakāms par mums šodien.

Prieks šodien šeit satikt daudzus, kas bija iesaistīti, īpaši - gan Straujumas kundzi, gan VK kolēģus.

Stratēģijai ir jātop **balstoties uz zināšanām, apņēmību un gribu pēc izcilības.**

Tādēļ man ir vislielākais prieks, ka **Latvija 2050** izstrāde ir uzticēta tieši **LU** un tās vadību ir uzņēmies neviens cits kā universitātes rektors prof. Gundars Bērziņš.

Man ir liela ticība un lepnums par LU komandu. Īstā. Lai pavērtu mums drosmi - **apņēmību** veidot vēl drošāku, gudrāku, labklājīgāku Latviju. **Izdevušos** valsti, ar kuru lepjomies un kurā vēlēsimies dzīvot un augt nākamās paaudzes!

Paldies prof. Gundaram Bērziņam, profesorei Innai Šteinbukai, prof. Žanetai Ozoliņai un visai komandai par gatavību ieguldīt savas **zināšanas**.

Un jā - arī par iespēju mums šodien tieši Saeimā pirmo reizi apspriest **Valsts attīstības vīziju laika posmam līdz 2050.gadam: vērtības, aksiomas un sabiedrības gaidas**.

Novēlu šodien drosmīgas diskusijas, kritisku domāšanu un vērtīgus secinājumus! Lai top!

Paldies!